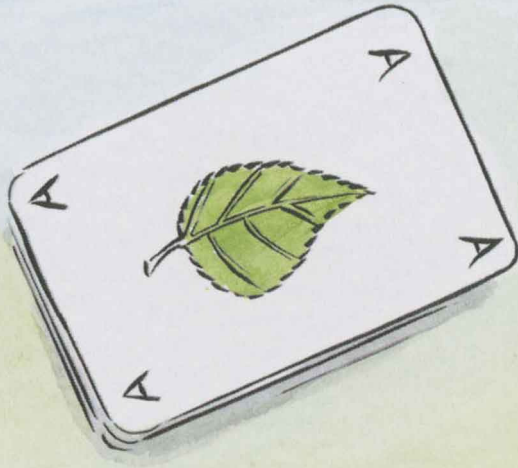

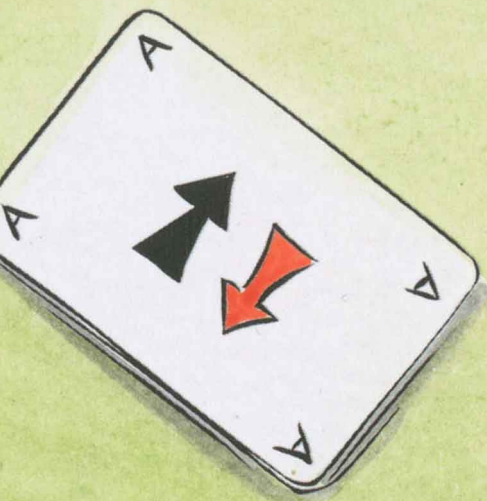

Ghid Interpretativ

Împărtășirea Patrimoniului cu Oamenii

Thorsten Ludwig

Programul
Învățare pe
toată durata vieții

Thorsten Ludwig

Ghid Interpretativ
Împărtășirea Patrimoniului cu Oamenii

Bildungswerk
interpretation

Susținerea Comisiei Europene pentru producerea acestei publicații nu presupune identificarea cu conținutul care constituie strict opiniile autorului, iar Comisia nu poate fi răspunzătoare pentru orice folosire a informației conținute care poate fi făcută ulterior.

Bildungswerk interpretation
Am Rasen 23
D-37214 Werleshausen
Tel. +49-(0)5542-505873
www.interp.de

Autorul:
Thorsten Ludwig
Titlu original:
The Interpretive Guide – Sharing Heritage with People
Publicat în Germania de:
Bildungswerk interpretation, Werleshausen
Prima ediție, 2014

Copertă și desene de: Philip Rutt

Traducerea în limba română de: Andreas Brunner și Claudiu Giura

6	Despre HeriQ
7	Introducere
8	Cei patru ași
9	Interpreții promovează administrarea patrimoniului
10	Interpreții transformă fenomenele în experiențe
12	Interpreții schimbă rolurile
14	Interpreții aliniază faptele cu ideile centrale (temele)
16	Schimbarea formațiilor
17	Folosirea cu grijă a recuzitei
18	Acceptarea interferențelor
19	Depășirea barierelor
20	Lărgirea orizontului
21	Scoaterea în evidență a relevanței sustenabilității
22	Conectarea fenomenelor
23	Planificarea și reamintirea pașilor
24	Evaluarea unei plimbări interpretative
25	Deschiderea și încheierea
26	Cum să procedăm?
27	<u>Appendix</u>
28	Discuția interpretativă – formular de lucru
29	Discuția interpretativă – formular de exemple
30	Discuția interpretativă – formular de evaluare

Despre HeriQ

HeriQ este un proiect Leonardo al Uniunii Europene despre transferul de inovație și își are rădăcinile într-un proiect Leonardo TOPAS (Training of Protected Area Staff) mai vechi care încerca să definească standardele și calitățile pentru interpretarea patrimoniului natural. În cadrul TOPAS a fost dezvoltat în 2003 un curs-pilot denumit „Aptitudini interpretative de bază” (Basic Interpretive Skills) precum și diferite alte cursuri menite să instruiască și să certifice interpreți.

În 2008 trei organizații germane au agreeat criteriile și competențele TOPAS de a conecta interpretarea patrimoniului natural cu dezvoltarea sustenabilității. Acest program, denumit Parclnterp, a fost recunoscut de UNESCO. Pentru a putea aduce expertiza Parclnterp și în alte țări europene, a fost demarat astfel în 2013 HeriQ.

HeriQ are două scopuri:

- ⇒ Să inspire interpreții să acționeze ca agenți interpretativi astfel încât să creeze rețele de support pentru interpretarea patrimoniului natural pentru sustenabilitate
- ⇒ Să instruiască și să certifice ghizi interpretativi care intenționează să-și împartă patrimoniul cu alți participanți

Acest manual este gândit pentru a susține cel de-al doilea scop.

Organizațiile partenere ale HeriQ sunt:

APARE – Association for Regional Action and Involvement, Franța
Bildungswerk interpretation, Germania
Heritage Interpretation Center, Bulgaria
Istituto Pangea Onlus, Italia
Mediterranean Centre of Environment, Grecia
National Association for Small and Medium Business, Bulgaria

Patrimoniul nostru european este imens: de la temple în sud la fiorduri în nord și de la rezervații de păsări de pe Dunăre până la cercuri misterioase de piatră ce străjuiesc Atlanticul. Acesta este patrimoniul ce ne arată de unde venim și ne ajută să descoperim unde mergem.

Mulți europeni, muncind ca voluntari sau ca personal în zone protejate, situri istorice și muzee sau în grădini zoologice și parcuri botanice, sunt determinați să aducă în prim plan patrimoniul nostru cultural și natural și să găsească modalități cât mai bune pentru a ne gestiona viitorul. Interpretarea patrimoniului este pentru a-i susține. Ca o abordare universală, le dă oamenilor puterea de a acapara patrimoniul lor comun și de a descoperi acel „sens al locului” ce ni-l dau numeroase situri de pe continentul european.

Interpretarea patrimoniului este adânc legată de istoria parcurilor naționale. În 1957, jurnalistul Freeman Tilden a scris cartea *Interpreting Our Heritage* (Interpretarea Patrimoniului nostru) pentru Servicul Parcurilor Naționale a Statelor Unite. Atunci el a definit și a scris pentru prima oară principiile interpretării patrimoniului. În Europa, începând cu 2010, ne-am fondat propria organizație, Asociația Europeană pentru Interpretarea Patrimoniului, denumită Interpret Europe, în care interpretatori profesioniști își împărtășesc și își dezvoltă munca.

Interpretarea patrimoniului folosește și căi mediatice dar are cele mai bune rezultate le are comunicarea directă, personală. Din acest motiv joacă specializarea interpretelor un rol foarte important. Acest manual este gândit pentru a fi folosit de către ghizii din toată Europa. Manualul îi ajută să-și dezvolte aptitudinile în cele patru calități esențiale ale interpretării patrimoniului sub formă de exerciții verificate și testate sau sugestii pentru propria evaluare și învățare între colegi (peer-coaching).

Ghizi din locații de patrimoniu natural și cultural din diferite țări – în parcuri naturale, grădini zoologice și botanice, în castele, localități și muzee – au inspirat conceptele care sunt cuprinse în acest manual. Le mulțumim tuturor și sperăm că aceste idei vor fi apreciate și îmbunătățite în continuare.

*Voi înțelege stâncile, voi
învăța limba apelor, a
furtunilor și a avalanșelor.
Voi face cunoștință cu ghețarii
și grădinile sălbatice și voi
ajunge cât voi putea de
aproape de inima lumii.*

John Muir

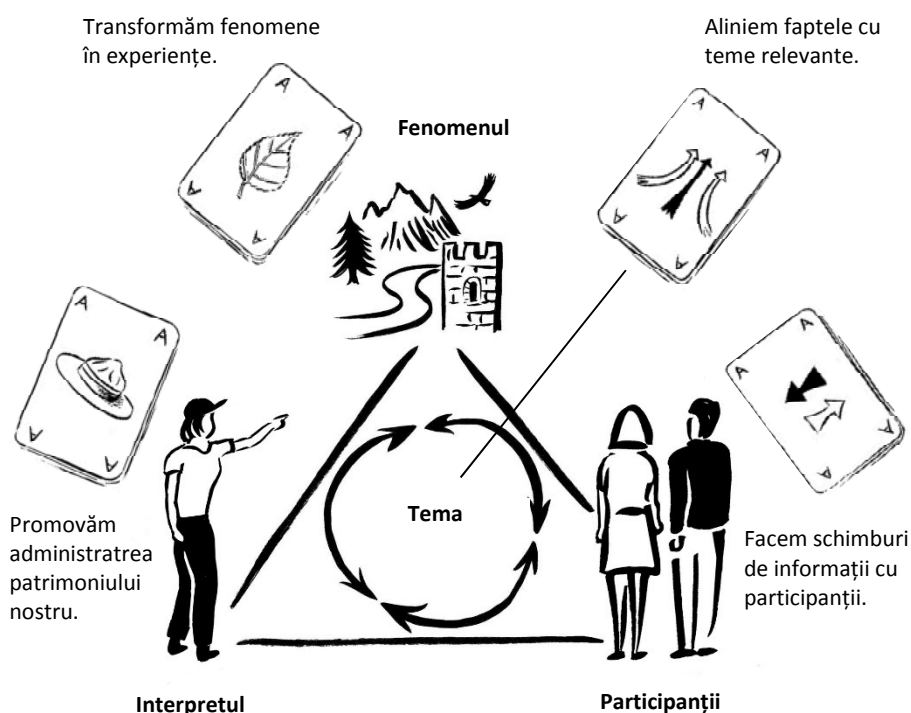
Cei patru ași

Există multe criterii de competență și calitate legate de interpretarea patrimoniului dar cele mai multe dintre ele sunt bazate pe patru calități esențiale.

Acestea pot fi ilustrate prin așa-zisul triunghi interpretativ:

Oamenii nu-și schimbă viața bazându-se pe informații. O schimbă bazându-se pe o experiență, pe un contact pe care îl au cu cineva de încredere.

Alan AtKisson

Țelul unei experiențe interpretative – de ex. un dialog sau o plimbare interpretativă afară sau înăuntru – este de a anima spațiul dintre fiecare colț al triunghiului, în timp ce în centrul celor trei colțuri se află o temă puternică.

Cei patru ași ce rezultă din cele patru elemente conectate la triunghi – interpretul, fenomenul, participanții și tema – sunt:

- ⇒ Promovarea administrării patrimoniului
- ⇒ Transformarea fenomenelor în experiențe
- ⇒ Efectuarea de schimburi cu participanții
- ⇒ Alinierea faptelor cu teme relevante

Acești patru ași sunt calitățile de bază a oricărei activități interpretative. Haideți să le privim mai îndeaproape.

A fi ambasadori

Ca ghizi interpretativi care lucrează într-un mediu protejat, un sit istoric sau cultural, un muzeu sau o grădină zoologică sau botanică, noi suntem administratorii respectivelor locații. Pălăria pădurarului de pe cartea de joc simbolizează grija noastră pentru tot ceea ce ar trebui apreciat și protejat ca fiind moștenirea noastră, atât cea tangibilă cum ar fi o catedrală gotică cât și cea intangibilă cum ar fi ecoul unui cântec gregorian dintr-o mănăstire. Inspirarea participanților către această grijă globală și experimentarea expresivității distinctive locale este un țel important pentru orice fel de activitate interpretativă.

A fi apropiați

Propria noastră personalitate joacă un rol important în ghidarea interpretativă – în special pentru ghizii care au crescut și a căror vieți au interacționat cu mediul lor natural sau cultural. Experiențele personale sunt de multe ori mai interesante pentru participanți decât simplele informații propriu zise. Impresia pe care noi, ca ghizi o lășăm participanților contribuie într-un mod semnificativ la succesul unui dialog sau a unei plimbări interpretative.

Inspirație înaintea instruirii

Educația contemporană se bazează pe faptul că menirea noastră, ca ghizi interpretativi, nu este aceea de a fi doar un instructor, un furnizor de simplă informație. Noi facilităm, aducem explicații, oferim participanților noi perspective, fiind pregătiți să le împărtășim experiențele noastre și să-i încurajăm să descopere chiar ei mai multe. În conversațiile noastre, trebuie să fim pregătiți să ne punem propriile noastre perspective la îndoială.

A fi familiar cu diferite roluri

Pentru a putea fi familiari, trebuie să fim în stare să interpretăm diferite roluri. Ghizii interpretativi argumentează, ascultă și meditează, ei explică, inspiră și încurajează, pot să ridice tensiunea sau să încurajeze relaxarea și, întotdeauna, își susțin participanții când admiră revelațiile proaspăt descoperite. Ei pot crea o mică piesă de teatru, o scenă dramatică ce întărește mesajele și amintirile.

Exercițiu: interpretarea diferitelor roluri

Scriem câte un subiect pe fiecare din cele zece bilețele; termenii pot fi „lumină”, „zgomot”, „start”, etc. Apoi pregătim mai multe pălării de hârtie pe care scriem câte un rol, de exemplu „profesor”, „mediator”, „narator”, etc. Unul dintre noi trage un bilețel cu un subiect, alege o pălărie cu un rol și prezintă subiectul implicându-i pe ceilalți în rolul legat de acea pălărie. Apoi, toți ceilalți, iau o altă pălărie, și joacă un nou rol până când se termină pălăriile. Există diferite posibilități de folosire a pălăriilor.

Depășirea slăbiciunilor

Un punct de referință și o cerință necesară pentru orice muncă de succes este aceea de a fi conștient de slăbiciunile celui alt, de a le trata în mod deschis dar și de a le înțelege ca o provocare pentru a învăța. În toate plimbările interpretative ar trebui să căutăm să atingem un singur obiectiv – și să facem, imediat după plimbare, o autoevaluare prin care să vedem cât de bine ne-am atins obiectivul.

Interpreții promovează administrarea

*... protecție prin apreciere, apreciere
prin înțelegere și înțelegere prin
interpretare.*

Conrad Wirth

Interpreții transformă fenomenele în experiențe

Nu încerca să-ți satisfaci vanitatea învățând oamenii foarte multe lucruri. Trezește-le curiozitatea. E destul dacă deschizi mințile; nu le supraîncărca. Adu-gă doar o scânteie. Dacă există substanță inflamabilă bună, ea se va aprinde.

Anatole France

Ajutăm obiectele și întâmplările să prindă viață

La baza oricărei activități interpretative se găsesc experiențe plăcute însoțite de elemente autentice ale moștenirii culturale și naturale. Pentru a le scoate în evidență valoarea, noi le numim fenomene. Prin simțurile noastre putem percepe orice fenomene, fie că sunt obiecte tangibile precum copaci, picturi sau case sau senzații intangibile precum dansuri, cântece sau răsărituri de soare. Ca și ghizi interpretativi, încercăm să deschidem subiecte doar unde și când acestea pot fi percepute, scoțându-le în evidență ca și entități individuale. Spre exemplu, nu tratăm bisericile gotice la modul generic doar privindu-le ca fiind reprezentative pentru o anumită perioadă arhitecturală, ne referim întotdeauna la exemple vizibile, la istoria și calitățile lor specifice.

Astfel, spre exemplu, interpretarea unui fenomen într-un parc natural va fi diferit în primăvară față de vară sau pe soare față de ploaie. Experimentarea la fața locului a unui sit sau obiect constituie asul de pică din pachet pentru orice activitate interpretativă. Chiar și o clădire în ruine sau un artefact distrus găsite din greșeală într-o plimbare interpretativă pot constitui o experiență mult mai puternică decât o imagine perfectă din buzunar. Cu cât un ghid este mai familiarizat cu evenimentele sau obiectele neașteptate (dar predictibile datorită experienței sale) cu atât îi va fi mai bine.

Exercițiu: Scoaterea în evidență a unicității fenomenului

Ne împărțim în patru grupuri, fiecare ne apropiem de unul din patru fenomene ce arată similar la prima vedere, de ex. patru copaci de vârstă și înălțime similare. Fiecare grup investighează caracteristicile fenomenului său, comparându-l cu al celorlalți. La final, fiecare grup își prezintă fenomenul, scoțându-i în evidență propria personalitate.

Surprize ascunse

Un pin a fost lovit de fulger și o ciupercă se întinde pe o parte a crăpăturii. Grupul, fiind condus către cealaltă parte a copacului nu-i poate descrie starea ca deosebită. Dar imediat descoperă partea afectată cu surprindere. Astfel de revelații pot de asemenea fi create folosind sunete sau mirosuri surprinzătoare. Astfel de surprize pot face o plimbare interpretativă foarte atrăgătoare.

Exercițiu: Dezvăluirea secretelor

Pe un sit, de ex. un muzeu în aer liber, fiecare dintre noi urmărește un fenomen care conține „secrete”. Apoi unul dintre noi îi ghidează pe ceilalți către un astfel de fenomen, ridicând așteptările și dezvăluindu-i dintr-o dată natura ascunsă într-un mod cât mai dramatic posibil.

Selecția căilor de acces

Cu triunghiul interpretative în minte, vorbim la modul figurat despre căi de acces când vine vorba despre elemente comunicative care ne ajută să le oferim participanților acces la fenomene. Orice explicație poate fi o astfel de cale de acces, și într-o excursie sau o vizită la muzeu alături de experți, explicațiile pot fi suficiente. Dar într-o activitate care este direcționată către un public general, explicațiile detaliate nu sunt prea potrivite. Din acest motiv, ghizii interpretative se înarmează cu o largă varietate de căi de acces potrivite atât pentru grup cât și pentru fenomen.

Căi metodologice de acces către fenomen

- ⇒ explicația
- ⇒ descrierea (observarea)
- ⇒ povestirea (de aventură, basmul, legenda, gluma)
- ⇒ expresivitatea în actorie (poezie, rima, cântecul, ritmul)
- ⇒ stimularea percepției senzoriale
- ⇒ bogăția imaginației (de ex. forme de stânci sau de copaci)
- ⇒ demonstrația
- ⇒ ilustrația (fotografie, desen, statistică)
- ⇒ investigația (experiment)
- ⇒ jocul (inclusiv jocul de roluri)

În acest punct devine clar că unele căi de acces plac unor participanți mai mult decât altora. Acest factor important pe care îl vom dezvolta mai târziu, este de asemenea influențat de alegerea exprimării.

Ancorarea fenomenului în lumea participanților nostri

Căi retorice de acces către fenomen

Comparatia	Coaja aceasta de copac e subțire ca un pergament
Exemplul	Calcarul a fost transportat pe această rută comercială
Descrierea pitoreasca	Vasele acestea antice au urechi mari
Schimbarea de perspectivă	Dacă am fi în pielea cărbunarilor...
Umanizarea	...și gândacul se gândește că
Contrastul	Unii au lucrat de acasă, alții au lucrat toată ziua în această fabrică
Contradicția aparentă	Lemnul mort e viu!
Citatul	Sărăcia este părintele criminalității, după cum a spus probabil Aristotel

Exercițiu: Abordarea unui fenomen via căilor de acces

Notăm căile de acces din cele două liste de mai sus pe câte un cartonaș, căutăm un obiect de patrimoniu și așezăm cartonașele între noi și obiect. Apoi fiecare alege un cartonaș și, pe rând explică exemplul căii de acces pe care a ales-o; de ex. o adâncitură în stâncă ⇒ citat ⇒ Picătura de apă poate eroda de-a lungul timpului stânca. (Cherilos din Samos)

Privind imaginea de ansamblu

Dacă experimentăm cu obiecte originale sau cu situri unice nu înseamnă că nu le punem într-un context mai larg. Uneori chiar și referințele globale pot fi esențiale. Folosirea lor ca exemplu de gestionare a patrimoniului nostru este acceptabilă atâta timp cât interpretarea rămâne axată pe fenomen.

Discuții și plimbări

Când scoatem în evidență secretele unui fenomen, rămânând în același loc timp de cinci sau zece minute, de ex. la intrarea într-o cetate, denumim acest proces o discuție interpretativă. Discuțiile interpretative se află la baza procesului interpretativ. Expozițiile des frecventate sau siturile populare unde există un mare aflox de vizitatori vă oferă șanse bune de a deveni familiar cu o astfel de abordare; de ex. efectuând o discuție interpretativă similară în același loc la fiecare oră. Plimbările interpretative pot conține mai multe discuții interpretative. Toate abordările ar trebui întotdeauna să implice participanții și nu ar trebui niciodată să fie monologuri.

Interpreții într-un schimb

*Atâta timp cât vorbesc nu o să pot
experimenta nimic nou.*

Marie von Ebner-Eschenbach

Conștientizarea avantajelor ghidării

Primul principiu al interpretării ne spune că trebuie să legăm fenomenele de personalitatea participanților. În acest scop, ne este de ajutor să cunoaștem câte ceva despre trecutul și experiențele lor. A putea afla aceste amănunte și a putea reacționa la ele este unul din marile avantaje pe care un ghid le poate avea asupra unui panou de informații sau a unui gadget multimedia.

Contactul cu participanții

Pentru a încheia un dialog, avem nevoie mai întâi să intrăm în contact cu participanții. Având în vedere triunghiul interpretativ, putem folosi din nou ideea căilor de acces – dar de data aceasta ne referim la căile de acces dintre ghizi și participanți.

Căile de acces dintre ghizi și participanți

- ⇒ comprehensibilitatea (limbă și conținut)
- ⇒ contactul vizual (include și observarea reacțiilor)
- ⇒ poziționarea față în față și folosirea unui limbaj corporal corespunzător
- ⇒ umorul
- ⇒ deschiderea către participant (de ex. disponibilitatea de a devia de la ideile personale)
- ⇒ prezentarea personal și folosirea numelor participanților
- ⇒ a asculta ce au de spus (Deci, veniți des pe aici?)
- ⇒ găsirea și adoptarea punctelor de vedere și a intereselor comune
- ⇒ referirea la prieteni sau grupuri legate de participanți
- ⇒ referirea la lumea participantului (muncă, familie, hobby-uri etc.)

Ghizii interpretativi creează un impact prin tot ceea ce spun și cum spun. A ghida înseamnă abilitatea de a comunica, de a vorbi și de a relaționa în public. Aceste abilități pot fi antrenate în anumite țări la cursuri de oratorie, de exemplu la centre de formare a adulților (colegiu comunitar). Două astfel de exerciții sunt prezentate ca exemplu.

Exercițiu: Exprimarea stării de spirit

Luăm o afirmație neutră (de ex. Toamna păsările migrează spre sud) și pregătim câteva cartonașe, fiecare cu câte un adjectiv care să descrie o stare de spirit (de ex. depresie, timiditate, aroganță etc.). Apoi, fiecare participant ia câte un cartonaș și face aceeași afirmație cu starea de spirit de pe cartonaș, în timp ce toți ceilalți încearcă să descifreze despre care stare de spirit este vorba.

Exercițiu: Descrierea unei scene fără cuvinte

Dezvoltăm un scenariu simplu (de ex. o plimbare) prin acțiuni (de ex. împachetarea unui rucsac, solicitarea de indicații etc.) și scriem fiecare scenă pe cartonașe numerotate. Toți vor primi astfel de cartonașe. Apoi, pe rând, își prezintă scenariul folosind doar limbajul corporal, fără a scoate un sunet. În concluzie, se reconstruiește scenariul și grupul decide care scenariu a fost exprimat mai bine și de ce.

Deschiderea unei conversații

Chiar dacă o parte din atenție a fost direcționată către modalitățile în care o prezentare poate fi făcută mai atractivă, dacă un as din pachetul plimbării interpretative este conversația, ghidul trebuie să treacă rapid de la „a preda o lecție” la o interacțiune adevărată cu participanții. Este greu de „resuscitat” un grup care se mulțumește să fie doar receptiv.

Pătrunderea în lumea participanților

O interacțiune poate rezulta din experiențe comune care ridică probleme sau din întrebări adresate de ghid. Întrebările deschise sunt mai degrabă acelea care obțin răspunsuri diferite în funcție de experiențele participanților decât doar cele cu „da” sau „nu”. De ex. „De care parte a Europei îți aduce aminte acest peisaj?” Răspunsurile diferite vor aduce adesea bune oportunități de a porni o conversație.

Exercițiu: Punerea de întrebări deschise

Formăm patru grupuri, fiecare își alege un fenomen căruia se pregătește să i se adreseze:

- ⇒ o întrebare direcționată (răspunsul necesită un contact direct cu fenomenul); de ex. Cum se aude fragmentul acesta de vas dacă îl ciocănim?
- ⇒ o întrebare de transfer (care caută conexiuni în lumea participanților); de ex. Unde ați mai văzut astfel de ceramică?
- ⇒ o întrebare de proces (caută să descopere cum s-ar putea întâmpla ceva); de ex. În ce condiții poate rezista astfel de ceramică pentru un timp îndelungat?
- ⇒ o întrebare de evaluare (care necesită o opinie); de ex. Ar trebui ceramica dezgropată sau ar trebui să o lăsam acolo unde e?

După aceea cineva din fiecare grup inițiază un dialog cu toată lumea, incluzând cele patru întrebări într-un mod discret. Apoi comparăm ceea ce am descoperit.

Întrebările închise au doar răspunsuri determinate (de ex. Care este numele acestui stil arhitectural? Știe cineva?). Acestea ar trebui folosite foarte rar pentru că tind către învățarea formală dar, bineînțeles, răspunsurile pot fi totuși folosite în mod explicativ.

Implicarea întregii persoane

Ghizii interpretativi se adresează minții, inimii și mâinii. Ceea ce aduce oamenilor empatie și ceea ce spun sau fac ei înșiși, îi ajută să absoarbă experiență la un nivel mult mai adânc decât dacă doar ar auzi sau ar vedea ceva.

Primul pas al activării poate fi o demonstrație în care fiecare participant să fie implicat (Puteți, vă rog, să puneți mâna pe creanga aceea?). A se simți util este ceva ce își doresc mulți oameni. O altă motivație ar fi începerea unei căutări, de ex. o plantă pe cale de dispariție sau un element de stil arhitectural.

Al doilea pas, participarea propriu-zisă, merge cu o treaptă mai departe. Oferă oportunitatea de a determina progresul unei activități. Această noțiune de participare, care joacă un rol foarte important în învățarea contemporană, a fost considerat ca esențial pentru interpretarea patrimoniului timp de peste 50 de ani. Dacă oamenii participă, ei sunt mult mai implicați. De exemplu: Vizitatorii unei ruine a unei vile romane devin interesați de un anumit aspect din viața unei familii, iar ghidul le prezintă imediat facilitățile legate de subiect.

O provocare a participării poate fi aceea că o activitate interpretativă nu poate fi prevăzută în detaliu. În următorul capitol vă vom explica cum să treceți peste această incertitudine.

*Doar cu inima poți vedea
drept; ceea ce e esențial
e invizibil ochiului.*

Antoine de Saint-Exupéry

Interpreții aliniază faptele cu ideile centrale (temele)

Faptele științifice au nevoie de povești atrăgătoare pentru a câștiga interesul oamenilor.

În acest caz, mitul nu este prezent pentru a se completa cu adevărul ci pentru a face conexiuni cu ceea ce contează pentru oameni și cu ceea ce îi face să viseze.

Denis Guedj

Tema interpretativă

Dacă urmărim interpreții experimentați, vom fi impresionați de ușurința și conștiinciozitatea cu care își fac dialogurile și plimbările interpretative. Secretul constă în abilitatea de comprima povestiri lungi în teme convingătoare. Temele sunt unele din cele mai importante elemente ale interpretării. Ele leagă cele trei colțuri ale triunghiului interpretativ, deschid imagini interioare și dau evenimentului o direcție clară într-un mod stimulant. Dar de asemenea întorc pe dos procedurile tradiționale cunoscute din educația formală.

Căutarea temelor declarative

Atunci când pregătesc o plimbare, unii ghizi tind să se axeze pe subiecte și pe fapte. În interpretare, focusarea este axată pe teme și înțelesuri. Asta însă nu înseamnă că faptele nu sunt importante – ele sunt. Dar sunt organizate într-un mod diferit: de ex. în jurul unei teme. Astfel ele pot fi reamintite mult mai ușor. O temă reprezintă un adevăr mai larg care este legat de natura fenomenului precum și de trecutul și experiențele participanților.

Exemple de teme declarative

- ⇒ Această micuță sămânță conține un mare copac. (Sămânța de pin)
- ⇒ Nevasta fermierului nu a pus niciodată această rochie într-un dulap. (Rochie șifonată)
- ⇒ Coșul acesta a necesitat puțin material dar multă iscusință. (Coș vechi împletit)
- ⇒ Acum ne aflăm pe fundul unei mări arhaice. (Piatră de calcar)
- ⇒ Acest ținut face din supraviețuire o provocare. (Ținut arid)

Temele sunt povestiri într-o singură frază care pot rezona cu experiențele participanților noștri. La fel ca în exemplele de mai sus, ele sunt legate direct de fenomen (dacă nu constituie baza unei plimbări interpretative ca o temă principală).

Cum funcționează temele

Să revenim la micuța sămânță – care conține ceea ce va deveni un mare copac – ca exemplu. Un copac este un fenomen: îl putem vedea, auzi, atinge, mirosi și gusta. Ceea ce nu putem însă experimenta este procesul de creștere; acesta este un fapt. Oricum, faptul că știm că un copac crește nu ne afectează foarte tare. Dar imediat ce ne dăm seama că din ceva atât de mic precum o sămânță poate crește ceva atât de impresionant, poate avea o însemnătate mai mare pentru noi. Cunoaștem acest model din propriile noastre vieți și acest lucru declanșează emoții și valori – în acest caz, poate admirație și ideea de evoluție de sine. Ca rezultat, acea mică sămânță devine brusc plină de înțeles și ne simțim legați de ea.

Fenomen	Fapt	Însemnătate
Această sămânță de pin	va crește	din ceva mărunț în ceva impresionant.

Exercițiu: Diferența dintre fapte și înțelesuri

Fiecare dintre cei prezenți caută pe o anumită suprafață câte un obiect de mici dimensiuni care să ne trezească o reacție. Adunăm toate obiectele gândindu-ne ce reprezintă. Apoi, unul câte unul pasăm obiectul explicându-ne înțelesul acestuia (de ex. o pană de pasăre ruptă ce a trezit o anume compasiune). La sfârșit scoatem în evidență diferențele dintre fapt și înțeles.

Detectarea conceptelor universale (universalităților)

Înțelesurile sunt individuale de la bun început, dar unele sunt împărtășite de aproape toată lumea. Acestea sunt denumite concepte universale – precum nașterea și moartea, libertatea și captivitatea. Temele ce includ subiecte adânci care sunt universale funcționează aproape întotdeauna. Ele declanșează ceva în fiecare din noi, chiar dacă ar putea să nu aibă aceeași însemnătate pentru fiecare. Dar universalitățile sunt cumva interschimbabile și de aceea tind să fie superficiale, mai ales dacă folosim una și aceeași universalitate prea des și dacă nu ne asigurăm că semnificația lor, însemnătatea lor pentru sit sau obiect, este clară.

Dăm suflet lucrurilor

Pentru mulți dintre participanții noștri, plantele (mai ales florile) sunt mai atractive decât pietrele, animalele (mai ales cele mici) sunt mai atractive decât plantele – în timp ce oamenii (mai ales copiii) sunt foarte atractivi pentru cea mai mare parte dintre noi. Fenomenele mai puțin atractive atrag mai multă atenție dacă sunt legate de ceva mai atractiv. De exemplu, un fragment de ceramică poate fi mult mai atractiv dacă există și o poveste interesantă despre cum a fost descoperit sau despre ce a reprezentat acel vas în trecut.

Exercițiu: Conectarea obiectelor de povestiri

Adunăm într-o plasă un număr egal de obiecte cu numărul participanților. Ne așezăm într-un cerc și fiecare scoate câte un obiect la întâmplare spunând o povestire care îl face atrăgător grupului. Astfel, punga este pasată de la unul la altul. Dacă cineva nu poate spune o povestire, pune obiectul în centru și ia altul. Obiectele din centru vor fi însuflețite ultimele. Atenție: În interpretări nu vom inventa niciodată povestiri care nu sunt susținute de fapte, decât dacă scoatem în evidență în mod explicit acest lucru.

Înțelegerea temelor ca turnuri de control

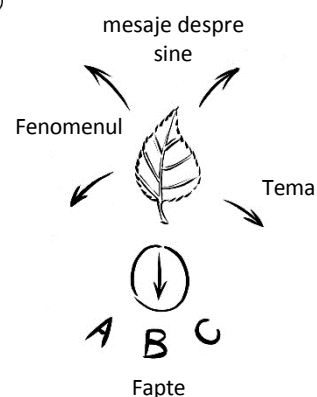
Tema nu ne oferă ajutor doar prin facilitarea relației dintre participant și fenomen, ea este și o modalitate de organizare. Precum un turn de control ce ghidează navele, tema este singurul element care nu poate fi schimbat pe parcursul unui dialog interpretativ. Astfel li se permite participanților să experimenteze fenomenul, exprimându-le înțelesul fără riscul ca ei să-și piardă concentrarea. Folosind din nou metafora turnului de control: Datorită vântului și curenților ne apropiem foarte rar în linie dreaptă de turn, dar întotdeauna îl avem în vizor.

Exercițiu: Sensuri într-un cuvânt

Fiecare dintre noi caută prin împrejurimi câte un fenomen care ne impresionează, pe care, apoi îl desenăm pe un cartonaș în decurs de zece minute. Apoi, doi participanți fac schimb de cartonașe, vizitează fenomenul celuilalt și descriu ceea ce i-a impresionat mai mult. În continuare cei doi se despart pentru zece minute încercând să sintetizeze ceea ce au văzut într-o singură propoziție scurtă și simplă. După aceea ne întâlnim cu toții și vizităm fenomenele unul câte unul folosind doar acele singure propoziții pentru a le descrie. La final hotărâm care propoziție poate fi folosită mai bine ca temă pentru o plimbare interpretativă.

Exercițiu: Descoperirea temelor prin „mesaje despre sine”

Fiecare dintre noi privește un fenomen și se gândește ce ar putea spune acesta despre sine. Scriem aceste „mesaje despre sine” (de ex. de la o stâncă: Un ghețar m-a adus aici) pe niște bucăți de hârtie pe care le așezăm lângă fenomen. Apoi hotărâm care „mesaj despre sine” poate fi considerat cel mai potrivit pentru a fi transformat într-o temă, care povestire ar putea fi spusă cu acele mijloace și care elemente ar putea susține acea povestire.

Schimbarea formațiilor

Formarea triunghiului

În cadrul interpretării, aranjarea grupului în cadrul siturilor și obiectelor autentice se numește „formație”. Există cinci astfel de formații. Cea mai importantă regulă este că interpretul nu trebuie să se afle între fenomen și participanți – doar dacă acesta dorește să ascundă fenomenul în mod intenționat pentru a-l dezvălui mai târziu. În majoritatea cazurilor este cel mai bine ca fenomenul, interpretul și participanții să formeze triunghiul interpretativ (p. 8).

Închegarea unei formații corespunzătoare pentru grup

Participanții au nevoie de timp și spațiu pentru a ajunge și a-și găsi locul la respectivul fenomen. Pe parcursul plimbării interpretul se află, de regulă, cu câțiva pași în față și așteaptă până grupul se așează în poziție după care acesta își caută cea mai bună poziție pentru el. Această mișcare, de obicei, nici nu este remarcată de către grup. Doar rareori – dacă grupul se află în pericol sau nu se realizează formația, chiar dacă este foarte important pentru interpretare – interpretul este nevoit să ghideze participanții, de ex. Să se dea cu un pas înapoi, să se alinieze sau să formeze un cerc. O formație corespunzătoare este un criteriu important pentru alegerea unui fenomen.

Folosirea diferitelor formații

Toate formațiile au avantaje și dezavantaje. Formația lineară (fig. 1) are multe dezavantaje dar poate fi inevitabilă – de ex. pe o potecă ce trece pe coasta unui deal cu o priveliște impresionantă, într-un balcon cu privire spre oraș, pe un debarcader de unde pot fi văzuți pești înotând, sau la baza unei formațiuni stâncoase de unde pot fi văzute fosile prinse în piatră. Dacă este posibil, în astfel de cazuri informarea grupului ar trebui făcută înainte într-o locație mai potrivită.

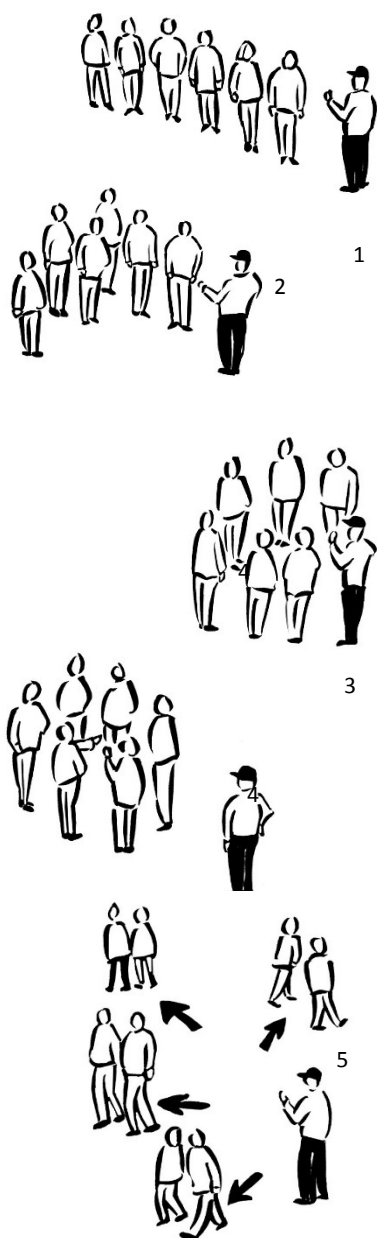
Nicio formație nu ar trebui să domine o plimbare interpretativă. Totuși, așa-zisa formație didactică (fig. 2) o face adesea. În cazul acesta grupul este focusat pe interpret pentru simplul fapt că interpretul vorbește. Dacă acesta se așează lângă fenomenul foarte clar vizibil, grupul va forma al treilea colț al triunghiului de la sine.

O modalitate de a muta atenția de la interpret către alți membrii ai grupului este folosirea formației conferință (fig. 3). Aceasta rezultă dintr-o conversație din care fenomenul face parte sau, dacă e posibil, este centrul atenției. Această formație se va forma de la sine prin prezentarea unui obiect de dimensiuni mici precum un vârf preistoric de săgeată.

Dacă interpretul se retrage din cerc, facilitând o conversație din fundal, atunci va rezulta o formație tutorială (fig. 4).

În fine, există posibilitatea de a împărți grupul dându-le participanților diferite sarcini (de ex. să caute sau să supravegheze), pe care apoi să le raporteze. Aceasta este formația pentru sarcini individuale (fig. 5).

Formațiile sunt influențate de spațiul disponibil și de situația de la fața locului (pârâu, poiană, etc). Cu cât este grupul mai mare cu atât mai puține oportunități are interpretul. În cadrul fiecărei discuții este bine să se schimbe formația cel puțin odată. Acesta procedură se poate face cu ajutorul exercițiului „Dezvăluirea secretelor” (p. 10).

Selectarea recuzitei

Există nenumărate modalități de a utiliza obiectele aflate în rucsaci în cadrul unei plimbări interpretative. Cel mai important criteriu de selecție este ca acestea să susțină fenomenul și tema lui – și nu doar să se afle la îndemână de dragul de a se afla. Faptul că obiectele de recuzită pot fi mai de încredere decât fenomenul constituie un pericol permanent.

De exemplu, ghidarea după panourile informative poate oferi o anumită orientare (dacă acestea conțin și hărți), dar pot și distra de la interacțiunea imediată cu locurile și fenomenele lor.

Recuzita poate crea efecte interesante dar ea trebuie folosită cu grijă. Nu tot ce avem la noi pentru situații de urgență trebuie scos la iveală și nu fiecare folosire a recuzitei va susține fenomenul.

Recuzitele

- ⇒ Fac ceva mai vizibil (de ex. binoclu, lupa)
- ⇒ Încadrează câmpul vizual (de ex. ramele foto)
- ⇒ Canalizează vederea (de ex. privitul printr-o țevă)
- ⇒ Creează noi perspective (de ex. oglinda)
- ⇒ Confuză simțurile (de ex. legatul la ochi, dopurile de urechi)
- ⇒ Marchează sau conectează (de ex. steaguri sau sfori)
- ⇒ Oferă priviri spre interior (de ex. un cuțit pentru a ridica scoarța de copac)
- ⇒ Sisteme explicative (de ex. tabele-model funcționale)
- ⇒ Fac fenomenele mai ușor de înțeles (de ex. machete, imagini istorice)
- ⇒ Extind experiențele (de ex. produse cum ar fi rășina, cidrul, făina)
- ⇒ Stimulează imaginația (de ex. panouri colorate)

Digresiune: Interpretarea directă ca formă de ghidare

O importanță deosebită o are recuzita în interpretarea directă costumată care este adesea folosită în plimbări istorice. Jucând roluri în costume de epocă, participanții văd lucrurile prin ochii celor ce au trăit atunci, se pot transpune în altă eră și pot realiza conexiuni mai adânci.

Putem face diferența dintre interpretarea directă la persoana întâi (unde actorul ESTE personajul) și cea la persoana a treia care este descriptivă și mai uzuală în plimbările interpretative, unde interpretul poartă un costum pentru efect. Personajul nu este jucat ci mai degrabă explicat prin utilizarea recuzitei.

În interpretarea directă, la persoana întâi, interpretul se comportă cum ar fi făcut-o personajul său din acele timpuri.

Asta înseamnă că el/ea trebuie să-și construiască personajul din timp; fie prin studierea biografiei celui personaj binecunoscut fie prin crearea unui personaj ficțional din acea perioadă; gândindu-se unde ar fi putut trăi acea persoană, câți copii ar fi putut avea, care ii erau principalele preocupări, prieteni sau dușmani, etc. Pentru a putea răspunde întrebărilor participanților, aceștia trebuie implicați în această dramă, iar acest proces necesită aptitudini actricești și improvizție. Din această cauză interpretarea directă la persoana întâi este folosită doar în mică măsură într-o plimbare interpretativă convențională, de ex. atunci când un producător medieval de mangal își prezintă munca în cadrul unui muzeu în aer liber.

Pentru a permite diferite perspective (și pentru că ușurează interpretarea directă), uneori sunt implicați în același eveniment mai mulți interpreți. Ei intră în scenă pe neașteptate, reprezintă personaje diferite și inspiră și implică participanții prin ei înșiși și prin temele lor.

Pentru că interpretarea directă poate fi mult mai solicitantă decât plimbarea interpretativă, aceasta nu este cuprinsă în cursul nostru.

Acceptarea interferențelor

Perturbațiile prevalează.

Ruth Cohn

Perceperea incidentelor ca și oportunități

Atenția participanților este adesea la maxim atunci când se întâmplă ceva neplanificat. Astfel de surprize rămân întipărite în memorie și constituie o modalitate de învățare eficace, dacă este folosită oportunitatea. Astfel, este important să înțelegem interferențele ca provocări pentru o implicare mai adâncă. Bineînțeles, asta nu înseamnă că nu mai este necesară o planificare prealabilă a plimbării interpretative. Participanții apreciază dacă un interpret se poate descurca cu incidentele neprevăzute, dar dacă devine evident că aceste incidente au apărut ca rezultat al lipsei de pregătire, atunci starea de spirit se va schimba rapid.

Implicarea neprevăzutului

Interferențele apar adesea dinspre fenomen; ori ceva nu este la locul lui (de ex. un obiect a fost îndepărtat din expoziție), ori ceva este adăugat (de ex. o pasăre rară apare în timpul unei plimbări). Chiar și vremea poate oferi surprize. Și aici temele își pot arăta efectul: provocarea este să combinăm un eveniment neprevăzut cu tema predominant care, cu ceva experiență, poate fi atinsă mai des decât ne așteptam.

În orice caz, este foarte important să ne amintim că asul de pică din pachet constituie experiența imediată a elementului de patrimoniu. Dacă ceva a fost îndepărtat, ghidul n-ar trebui să vorbească despre acel ceva ca și cum ar fi acolo ci să-și amintească tema sa și, fie să interpreteze noua situație sau, să treacă la alt fenomen care poate fi susținut de tema sa.

Exercițiu: Răspunsul la surprize

Toți, cu excepția a trei persoane, părăsesc locul de întâlnire. Doi dintre cei rămași încep să interpreteze un rol corespunzător unei scene stabilite (de ex. tăierea unui trunchi de copac cu un firiz). Al treilea va fi „regizorul” care aplaudă imediat ce scena se arată interesantă. În acel moment actorii încremenesc. Alt membru al grupului intră în scenă, înlocuind unul din cei doi actori și așezându-se exact în aceeași poziție. „Regizorul” dă semnalul și noua pereche își intră în rol. Cea mai importantă regulă este aceea că cel ce intră în scenă preia inițiativa în timp ce al doilea reacționează. Dacă noul intrat va înțelege scena din altă perspectivă (de ex. să umfle o roată de bicicletă în loc să taie copacul) toată piesa va lua o turnură complet diferită. După ce toți participanții au intrat în joc, ne reamintim scenele.

Acceptarea interferențelor grupului

Interferențele pot rezulta din dezbateri cu participanți care sunt (sau se prefac a fi) mai deștepți decât interpretul sau nu sunt de acord cu ceea ce s-a spus. Dacă în general este bine să invităm participanții să contribuie la prezentare, în acest caz va deveni dificil să continuăm dacă aceleași persoane adaugă sau contrazic aproape tot ceea ce avem noi de spus. O posibilitate de a ne descurca ar fi să le oferim un pic de spațiu, invitându-i să ne devină parteneri fără a ne pierde rolul de leader. Dacă nici asta nu ajută, atunci putem întreba grupul dacă dorește să se adâncească mai mult în dezbateri sau dorește să continue plimbarea.

A face față conflictelor nu face parte din acest curs dar, din nou, în unele țări managementul conflictelor este predat de ex. în colegii iar această oportunitate ar trebui folosită dacă se poate.

Recunoașterea obstacolelor

Interpretarea, ca și cuvânt, înseamnă a traduce limbajul fenomenului, a celui ce transmite un mesaj în limbajul receptorului. Acest proces poate fi complicat din cauza mai multor factori:

- ⇒ bariere interioare:
atitudine negativă, lipsă de informare, limitare intelectuală
- ⇒ bariere exterioare:
echipamente nepotrivite sau lipsa lor
- ⇒ bariere de comunicare:
probleme de limbă, neînțelegeri

Potrivit acestei înțelegeri, ideea de a avea un acces fără bariere între participanți, fenomene și interpreți și de a depăși barierele existente nu e limitată doar la oamenii cu o anumită dizabilitate. Cel mai clar exemplu este accesul limitat al celor ce folosesc scaunele cu roțile sau a celor ce împing cărucioare. În Europa Centrală, aproximativ 40% dintre vizitatorii siturilor de patrimoniu au deficiențe fizice (de ex. de vedere, auditiv, locomotor), iar, odată cu creșterea mediei de vârstă a societății noastre, acest număr e în creștere. La țară, oamenii mai în vârstă nu se pot deplasa în voie pentru că nu există locuri de repaos sau toalete decât la distanțe apreciabile. Cei care sunt nou veniți într-o țară au dificultăți de natură lingvistică și culturală. Cu toate că mulți oameni au deficiențe de vedere, cei care au probleme de auz formează un grup chiar mai mare și rămân deseori neremarcați.

Exercițiu: Trăirea unor experiențe senzoriale deosebite

Ne împărțim în două grupuri. Ambele grupuri pregătesc un dialog interpretativ despre același fenomen. Primul grup de participanți va fi legat la ochi iar al doilea va avea urechile astupate. Fiecare grup îl va vizita pe celălalt. Acest exercițiu funcționează și mai bine dacă grupul vizitator nu cunoaște de loc fenomenul. E chiar mai bine dacă membrii săi au dizabilități adevărate. Asociațiile pentru oameni cu dizabilități pot adesea să colaboreze în legătura cu această problemă.

Asigurarea accesabilității

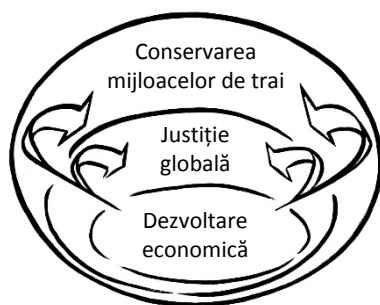
Accesabilitatea înseamnă că circumstanțele permit oamenilor să facă anumite lucruri fără ajutorul altcuiva (altele decât a împinge un scaun cu roțile sau a ghida o persoană nevăzătoare). Planificarea unei plimbări interpretative accesibilă pentru toți include mai degrabă găsirea de oportunități pentru odihnă și crearea unei căi libere de obstacole decât oferirea unei rute speciale pentru persoanele cu dizabilități. Același lucru se aplică și în cazul celor cu deficiențe de auz (vorbitul rar și clar) sau cu deficiențe de vedere (grija pentru distanță și contrast). Este întotdeauna de ajutor să descriem mai mult decât mai puțin, să întrebăm după feedback și să încurajăm folosirea a cel puțin două simțuri când planificăm o activitate (de ex. privirea și atingerea unui obiect).

Țelul fiecărui interpret ar trebui să fie interacțiunea cu oameni cu dizabilități astfel încât să ajungă să îi trateze ca pe oricare altcineva.

Lărgirea orizontului

*Cea mai mare provocare a
noului secol este să luăm o
idee ce pare abstractă –
dezvoltarea sustenabilă – și
să o transformăm într-o
realitate pentru toți oamenii
din lume.*

Kofi Annan

Înțelegerea sustenabilității

Încă de la summitul Națiunilor Unite de la Rio din 1992, sustenabilitatea a devenit un principiu global. Dezvoltarea sustenabilă presupune, în special pentru națiunile industrializate, să se încadreze în limitele impuse de mediul nostru natural. Acest lucru este esențial pentru a ne asigura că viitoarele generații își vor putea trăi viața cu demnitate. Dar dezvoltarea sustenabilă mai înseamnă și a interveni acolo unde justiția globală are o problemă în cadrul generației actuale – de ex. să nu exploateze forța de muncă ieftină din alte părți ale lumii. Învățarea sustenabilității este o precondiție pentru a putea face față dificultăților tranziției către o societate care să respecte aceste două țeluri cruciale. Ca și administratori ai patrimoniului nostru noi ar trebui să contribuim la îndeplinirea lor.

Recunoașterea modelelor de dezvoltare nesustenabilă

O modalitate de a integra principiile dezvoltării sustenabile într-o plimbare interpretativă este – împreună cu exemplele pozitive – să identificăm fenomenele ce reprezintă modele de dezvoltare nesustenabilă care sunt valabile la nivel global și care au o rată de recunoaștere ridicată. German Advisory Council on Global Change (WBGU) a definit 16 astfel de modele.

Trei modele de dezvoltare nesustenabilă

Sindromul de supraexploatare

Ecosistemele unei anumite regiuni sunt supraexploatare.

- ⇒ în America de Sud: defrișarea pădurii amazoniene
- ⇒ în Europa: pescuitul excesiv în Marea Mediterană

Sindromul Katanga

Stoarcerea unei regiuni de resursele naturale până la distrugere.

- ⇒ în Africa: mineritul de cupru, cobalt și uraniu în Congo
- ⇒ în Europa: mineritul de lignit în Brandenburg (Germania)

Sindromul turismului în masă

Distrugerea unei regiuni în scopuri recreaționale.

- ⇒ în America de Sud: introducerea unor specii de animale străine în Galapagos
- ⇒ în Europa: punerea în pericol a patrimoniului la Nessebar și la Mont Saint Michel

Modelele leagă atât dimensiunile naturale și culturale cât și pe cele social-economice. Structurile interconectate devin memorabile prin imagini, povestiri și parabole. Imagini cu impact mare sunt cele cu nave eșuate pe nisip într-un loc în care se afla până în 1960 Marea Aral, unul din cele mai mari lacuri ale lumii (sindromul Mării Aral) sau cele cu nenumărate schelete împrăștiate în jurul izvoarelor secate din zona Sahelului unde oamenii au fost încurajați să crească turme mari de animale prin forarea de puțuri de adâncime ceea ce a dus la deșertificare prin epuizarea pânzei freatice și a suprapășunatului (sindromul Sahel).

Dacă vrem ca participanții noștri să fie inspirați să se implice în aceste subiecte și să-și mărească orizonturile de la problemele locale la cele globale atunci este foarte important să se stabilească o legătură strânsă între astfel de modele și fenomenele selectate de noi.

 German Advisory Council
on Global Change (WBGU)

**World in Transition:
The Research Challenge**
Berlin (1996)

Descărcare gratuită la:
www.wbgu.de

Elaborarea fenomenelor cheie de sustenabilitate

Pentru a face sustenabilitatea disponibilă în cadrul unei plimbări interpretative, este important să găsim de-a lungul rutei cel puțin un fenomen care să includă toate aspectele sustenabilității.

Exercițiu: Detectarea unui fenomen cheie de sustenabilitate

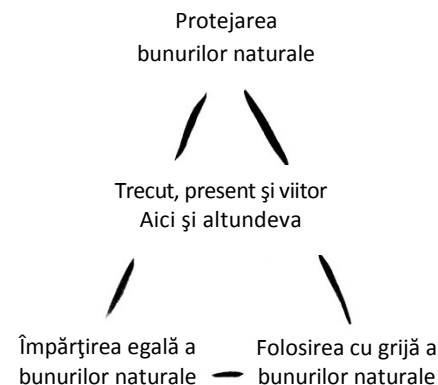
1. Care este importanța fenomenului ca fenomen cheie?

În ce măsură acoperă	0	+	++	+++
protecția bunurilor naturale?				
împărțirea în mod egal a bunurilor naturale?				
folosirea cu grijă a bunurilor naturale?				
acțiunile viitoare?				
situația din alte țări?				

2. Dezvăluie amănunte surprinzătoare din relații ascunse?
3. Poate fi susținut de valorile universale și de imagini memorabile?
4. Există o temă care face complexitatea imaginii memorabilă?
5. Este semnificativă această temă pentru participanți în contextual lumii lor?
6. Este interesantă această temă, chiar dacă se referă la alt continent?
7. Poate această temă să facă participanții să-și regândească propriul comportament?

Scoaterea în
evidență a
relevanței
sustenabilității

Exemple de fenomene cheie de sustenabilitate (p. 29)

Sustenabilitate: Un hambar medieval de grâu dintr-un sat

Hambarul reprezintă ideea de stocare și împărțire a alimentelor de bază și de a păstra în siguranță semințele ce urmează a fi sădite anul următor, ceea ce încă mai poate fi observat în multe țări.

Tema: Acest hambar a reprezentat timp de secole spiritul sustenabilității.

Non-sustenabilitatea: Locul unui cuptor vechi de mangal din pădure

Producătorii de mangal, lucrând în condiții atrepe, adesea epuizați de la prelucrarea lemnului în timp ce în locuri îndepărtate se obținea profitul din vinderea mangalului. Multe popoare din Africa și Asia lucrează și astăzi în condiții similare

Tema: În acel loc oamenii au suferit pentru beneficiul unor piețe îndepărtate.

Există, de asemenea, și o modalitate sustenabilă de a învăța

Pentru că în învățarea despre sustenabilitate se vorbește mult despre valori, modul în care tratăm participanții și fenomenele, joacă un rol major. Interpretarea patrimoniului susține acest mod de învățare orientat către valori.

Următoarele aspecte au fost deja explicate în acest manual:

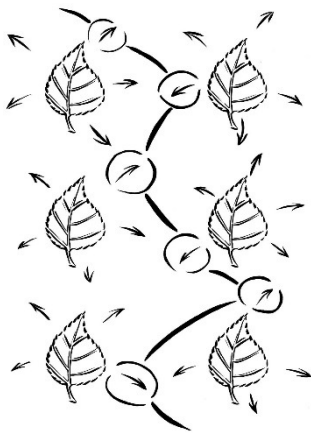
- ⇒ a acompania participanții mai degrabă decât a-i instrui (p. 9)
- ⇒ a se adânci în lumea participanților (p. 13)
- ⇒ a implica întreaga persoană (p. 13)
- ⇒ a da fenomenului un înțeles din perspectiva participantului (p. 14)
- ⇒ a crește pe baza conceptelor universale (p. 14)
- ⇒ a percepe incidentele ca oportunități (p. 18)
- ⇒ a prelua interferențele de la grup (p. 18)
- ⇒ a da putere participanților să-și găsească propria cale de acces. (p. 19).

Cu toate că sustenabilitatea este un subiect serios, va rugăm rețineți că orice interpretare se va afla la înălțime dacă rămâne o activitate plăcută.

Conectarea fenomenelor

... o ață roșie care trece prin tot nu poate fi scoasă fără a desface totul.

Johann Wolfgang von Goethe

Discuția interpretativă

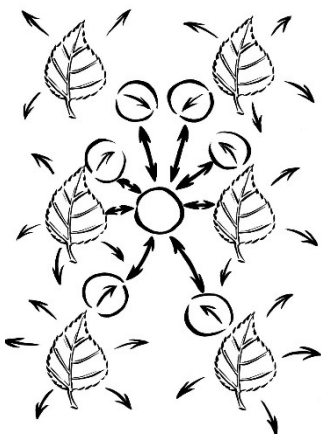
- ⇒ se desfășoară într-o singură locație
- ⇒ se ocupă de un singur fenomen
- ⇒ folosește o singură temă

Plimbarea interpretativă

- ⇒ conectează mai multe fenomene
- ⇒ are o temă principală și la fiecare fenomen o temă
- ⇒ urmărește o singură linie tematică

Interpretarea liberă

- ⇒ are pregătite mai multe fenomene/teme
- ⇒ oferă participanților posibilitatea de a alege
- ⇒ se dezvoltă în jurul unei teme principale care face parte dintr-un ansamblu de teme

Introducerea temei principale

Până acum, în acest manual s-a discutat despre dialoguri interpretative: legarea unui singur fenomen și tema sa de lumea participantului. Pentru a planifica o plimbare interpretativă trebuie legate între ele mai multe fenomene, iar asta necesită o temă principală. În timp ce o temă se referă la un fenomen care poate fi experimentat într-o anumită locație, tema principală este mai generală. O temă principală legată de subiectul „Primăvara pe câmpie” poate fi de ex.: După o lungă odihnă, viața de pe câmpie iese la lumină – dacă acest lucru poate fi cu adevărat experimentat la fața locului printr-un fenomen semnificativ.

Crearea unei linii tematice

O linie tematică reprezintă o structură liniară. Aceasta afișează toate temele legate de un fenomen singular într-o ordine fixă sub titlul unei teme principale:

Tema principală: Pentru secole producția de cireșe a format înfățișarea acestei văi.

1. Linia vieții a acestui sat a fost această alee de cireși.
2. Această livadă și-a creat propriul climat.
3. Fără o suprafață dură nu ar putea exista fructe nobile.
4. Sub cireși, albinele și-au deschis noi linii de producție.
5. Depozitul de fructe are tot ce-i trebuie pentru a păstra recolta la loc sigur pe timpul iernii.
6. Timpul a uitat acest cireș.

Toate temele atașate fenomenului subliniat sunt arătate de câteva fapte care sunt susținute de ex. de căi de acces sau de întrebări deschise. Un exemplu pentru elaborarea sistematică a temei nr. 6 poate fi găsită pe pagina 29.

În cadrul liniei tematice, temele singulare se adună iar elementele principale sunt aranjate într-un mod dramaturgic. Pentru că natura nu se comportă întotdeauna cum ne dorim noi, acest lucru este mai ușor posibil într-un cadru cultural. În cadruri naturale, uneori trebuie să se sară peste unele fenomene atractive în caz că acestea deviază de la linia tematică.

Crearea unui cerc tematic

O modalitate de a ne îndepărta de structura liniară a unei linii tematice este de a sta cu participanții într-o zonă strict delimitată, înconjurată de fenomene numeroase care să susțină tema principală. Acesta se numește un cerc tematic. În cadrul unui cerc tematic nu există o ordine anume în care să fie vizitate fenomenele. Ordinea provine din conversația cu participanții. Pentru a fi pregătit pentru o astfel de experiență vastă, interpretul trebuie să cunoască toate fenomenele înconjurătoare și să aibă în minte temele potrivite.

Mișcarea printr-un cerc tematic se mai numește și interpretare liberă. Aceasta este considerată a fi vârful ghidării interpretative și nu poate fi învățată în cadrul unui singur curs ci rezultă mai degrabă din cunoștințele și experiența interpretului. Este folosită mai mult în locații deosebite cu un public care se schimbă constant decât în plimbări interpretative simple.

Este tentant să evităm provocarea urmăririi unei structuri liniare, preferând abordarea mai liberală a excursiei interpretative. Totuși noi încurajăm toți ghizii interpretativi să urmeze mai întâi procesul liniar pentru a se obișnui cu toate mijloacele interpretării personale.

Crearea de scenarii pe fișe

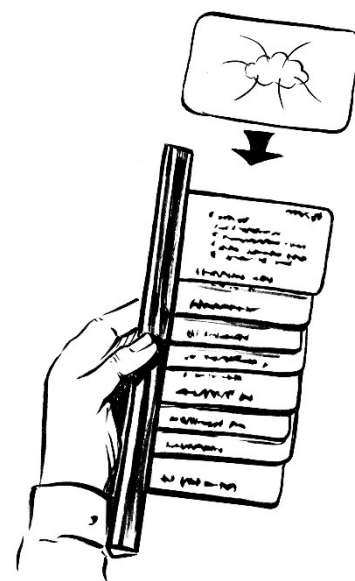
O modalitate bună de a dezvolta și aranja în mod corespunzător plimbări interpretative este de a crea câte o fișă pentru fiecare fenomen; de ex. o fișă pentru tema 6 (p. 22) ar putea arăta cam așa:

Pom fructifer amenințat	
Subiect:	Schimbarea destinației terenului
Fapt 1:	Această livadă s-a întins odată până în vârful dealului. ⇒ Respectul pentru munca altora. ⇒ descrierea, fotografia istorică. ⇒ Unde se sfârșea livada? Cât au fost de accesibile fructele? ⇒ Formația didactică, folosirea fotografiei.
Fapt 2:	Arțarul elimină cireșul. ⇒ regret față de cireș, admirația naturii. ⇒ Schimbarea perspectivelor, analiza ⇒ În ce mod diferă copacii unul de altul? ⇒ Formația pentru sarcini individuale.
Fapt 3:	Fructele recoltate aici au fost folosite aici. ⇒ Înțelegerea contextului ⇒ povestirea (amintire din copilărie). ⇒ De unde provin fructele? Care sunt (dez)avantajele? ⇒ Formația conferință.
Acest cireș a fost uitat de timp.	

Planificarea și recapitularea pașilor

Geniul înseamnă a avea abilitatea de a reduce ceva complicat la ceva simplu.

Curt Wilhelm Ceram

La punctele din dreptul fiecărui fapt de pe fișă se trec posibile înțelesuri, căi de acces întrebări și formații. Fenomenul este menționat la început iar tema la sfârșit.

În partea stângă lăsăm un spațiu mai mare. Acum, dacă prindem fișele astfel încât să se vadă doar tema de la capăt, vom putea recunoaște și urma linia tematică dintr-o privire.

Recapitularea activităților legate de fenomenele singulare

Bineînțeles că pe parcursul unei plimbări interpretative niciun ghid nu se va uita la notițe sau scenario. Și, după cum s-a menționat și mai sus, este prioritar să nu se urmeze o ordine strict a activităților în cadrul discuțiilor interpretative. Deci, cum ne putem atunci aminti toate aceste puncte diferite?

Majoritatea dintre noi își pot aminti imagini și culori mult mai bine decât cuvinte sau numere. Acest lucru ne ajută să schițăm toate elementele într-o hartă mental (vezi mai jos). O copie în miniatură a aceste hărți poate fi folosită ca și copertă pentru scenariu.

Exercițiu: Crearea unei hărți mentale

Scriem tema principală în centrul unei foi de hârtie mari. Temele singulare sunt aranjate astfel încât să poată fi trimise în orice direcție. Restul hârtiei rămâne gol. Apoi desenăm în culori vii în jurul temelor fenomenele și tot ce mai dorim să folosim legat de ele (de ex. ierburi aromate, folosirea unei unelte, personaje dintr-o legendă pe care vrem să o povestim). Cu câteva zile înainte de plimbarea interpretativă punem această foaie undeva unde o putem consulta în momentele de liniște. Astfel imaginile și relația dintre ele ne apar în minte mai ușor pe parcursul plimbării și nu vom fi obligați să le urmărim într-o ordine fixă, ceea ce ne dă posibilitatea de a intra în dialog cu participanții.

Evaluarea unei plimbări interpretative

Stimularea colegilor spre critică

Pentru a îmbunătăți metodologia plimbărilor interpretative, chiar și în lipsa structurilor de training, recomandăm un mod de învățare între colegi (peer-coaching), inclusive discuțiile evaluatorii aferente. Atunci când colegii sunt împreună, critica interpretativă oferă o situație de câștig reciproc pentru că ambele părți pot învăța atât din interpretare cât și din evaluarea ulterioară. Un trainer poate deasemenea să culeagă pe parcursul plimbării păreriile participanților. Totuși, atât interpretul cât și trainerul trebuie să cunoască criteriile de evaluare. (p. 30)

Anunțarea evaluării

Chiar dacă doar o singură discuție va fi evaluată, este bine ca evaluatorul să participe la întreaga plimbare. Unul din motive este de a înțelege mai bine contextual iar altul este acela că, la început, participanții sunt mai distrași de evaluator. Astfel prima parte a plimbării poate fi adesea nerepresentativă. Participarea colegului trebuie anunțată de la început pentru că un feedback profesional nu poate fi posibil fără a lua notițe. În plus, un trainer ar trebui să se comporte ca orice alt participant. Interpretul și trainerul nu trebuie să vorbească între ei pe parcursul plimbării.

Folosirea camerelor de filmat

Camerele pot fi folositoare la training chiar dacă evaluarea va lua mai mult timp. Totuși ele nu ar trebui folosite pentru evaluarea unei plimbări interpretative pentru că participanților le-ar putea fi greu să le ignore. Reportofoanele de calitate ar putea să îmbunătățească percepția și să ajute la reamintirea scenelor. În orice caz, participanții trebuie să fie de acord de la bun început cu toate înregistrările.

Documentarea rezultatelor evaluării

O sesiune de evaluare are scopul de a cădea de acord asupra unei mici îmbunătățiri pe care interpretul ar trebui să o aibă la următoarea plimbare interpretativă. Din motive de răspundere, înțelegerea poate fi scrisă și semnată de ambele părți pe dosul foii de evaluare care va rămâne la interpret. Altfel, discuția evaluativă va fi confidențială și ar trebui să se desfășoare într-un loc liniștit unde ghidul să fie mai întâi întrebat de propriile sale păreri. Feedback-ul trebuie oferit la persoana întâi (evitându-se „ai făcut”) descriind și a scoțând în evidență mai întâi faptele pozitive. Critica va fi întotdeauna făcută într-un mod apreciativ și constructiv, încurajând interpretul să-și îmbunătățească calitățile. Datorită faptului că interpretarea este un fel de artă, lucrurile pot fi percepute în mod diferit.

Fazele evaluării interpretării

1. Cum ți-ai perceput interpretarea?
Ce crezi că a mers foarte bine?
Unde vezi posibilitatea să îmbunătățești ceva?
2. Am crezut că a fost bine că ...
Încă văd o posibilitate de a îmbunătăți ...
3. Ce obiectiv clar ți-ai pus pentru următoarea plimbare?

Acest manual se axează pe metodologia ghidării interpretative iar examenul practic al acestui curs sau modul este limitat la o singură discuție interpretativă. Dar toate aspectele învățării au și un context organizațional iar câteva părți din acest context vor fi cel puțin atinse în acest capitol.

Dimensiunea și durata trebuie să fie alese astfel încât interpretarea să nu devină doar o simplă plimbare cu ghid. Acest lucru nu constituie de obicei o problemă într-o expoziție în interior dar poate fi o problemă în locațiile exterioare. Un circuit în aer liber n-ar trebui să dureze mai mult de două ore iar distanța parcursă de la un fenomen la altul ar trebui să fie mai mică de zece minute pentru a menține atenția participanților. În special grupurile mai mari au nevoie de a se aduna mai des tocmai pentru a verifica dacă este toată lumea prezentă.

Dimensiunea unui grup de până la 15 participanți (depinde de facilități) este ideală pentru interpretări personale, pentru că în acest caz se pot stabili conexiuni personale bazate pe dialog. Cu cât grupul este mai mare cu atât mai puțină va fi participarea.

Anunțarea plimbării interpretative (în presă, prin flyere etc.) trebuie aibă un titlu sau un slogan interesant și o descriere scurtă și inspirantă cu câteva cuvinte despre locație. Ar trebui să mai cuprindă și locul adunării precum și data și ora de începere și de încheiere. În aer liber, locul de adunare este de obicei o parcare din apropierea unei linii de transport public. Data și ora ar trebui coordonate cu acesta. Date legate de nivelul de dificultate și echipamentul necesar traseului trebuie să fie de asemenea precizate. Dacă o plimbare este ghidată de aceeași persoană se poate adăuga și numele și numărul de telefon a acesteia.

Înainte de pornire, interpretul trebuie să fie vizibil la locul stabilit. Acest aspect este important mai ales în locații aglomerate cum ar fi orașe sau muzee. Astfel se creează o mică încălzire care dă participanților un sentiment de siguranță. Același lucru se aplică și în cazul unei prezentări generale și a stabilirii unui punct de reunire în caz că cineva se pierde de grup. La echipamentul de siguranță (mai ales în aer liber) se mai poate adăuga și un telefon mobil în caz că există semnal disponibil pe traseu.

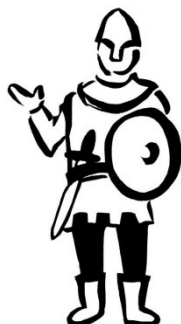
La pornire – când se pleacă pe un teren dificil – trebuie verificat tot echipamentul de care este nevoie. Dacă este necesar, trebuie stabilite reguli; de ex. care lucruri pot fi atinse și unde și care nu. O scurtă prezentare a tuturor poate furniza o impresie asupra participanților și a intereselor acestora. Astfel, se pot înregistra așteptările și mai târziu se pot face referințe asupra lor.

În timpul plimbării ritmul trebuie adaptat la acele persoane cele mai încete. Un dialog interpretativ nu trebuie să dureze mai mult de zece minute iar această perioadă de timp nu trebuie extinsă decât cu acordul grupului.

Încheierea plimbării trebuie să furnizeze o experiență specială cu o concluzie clară referitoare la tema principală. Aceasta ar trebui făcută într-un loc relativ liniștit, înainte ca grupul să se disperseze unde toți participanții pot să se concentreze asupra ghidului.

Cum să procedăm?

Cursul sau modulul pentru ghizi interpretativi oferă o bază bună pentru întărirea relației dintre un public general non-formal și o locație de patrimoniu sau o serie de obiecte de patrimoniu inclusiv o grădină zoologică sau un muzeu. În orice caz, un curs sau un modul de 40 de ore este prea scurt pentru a oferi o experiență completă, iar multe aspecte pot fi doar atinse. În consecință noi recomandăm frecventarea unor pregătiri suplimentare. În țări diferite există furnizori de cursuri diferiți și direcții diferite înspre care se îndreaptă astfel de pregătiri (training). Acest capitol vă va da câteva indicii despre ceea ce ați putea căuta.

Interpretare

- ⇒ Interpretare în mișcare
- ⇒ Interpretare directă
- ⇒ Monitorizare și evaluare

Comunicare

- ⇒ Retorică și abilități de comunicare
- ⇒ Rezolvarea conflictelor
- ⇒ improvizare

Grupuri țintă

- ⇒ copii
- ⇒ tineri
- ⇒ localnici
- ⇒ persoane cu dizabilități

În funcție de modul de lucru, există și alte grupuri țintă ce pot fi importante în țara dumneavoastră. În plus, trebuie acordată atenție specială cerințelor de învățare a sustenabilității. Cursurile aferente vă sunt oferite de colegii sau diferite organizații nonguvernamentale. Dumneavoastră trebuie să descoperiți ce anume susține cele patru calități menționate la începutul acestui manual.

Cu toate că domeniile în care activează ghizii interpretativi sunt în general accesibile, o mare parte din succesul nostru se bazează pe cât suntem de deschiși în a ne întâlni cu participanții și cât suntem de familiarizați cu locațiile pentru care activăm ca ambasadori. Devenind mai familiarizați nu înseamnă numai că știm mai multe lucruri ci și ca avem în permanență experiențe legate de acel loc. Nu ne simțim acasă la noi în sufragerie doar pentru că știm exact din ce material este făcută mobila. „Acasă” este un concept ce nu poate fi explicat doar prin fapte. Pentru a face din locația noastră „casa” noastră trebuie să „trăim” acolo. Din punct de vedere al ghidării interpretative, acesta este motivul pentru care practica este cheia succesului.

Timp de mai multe decade, conceptul de interpretare a patrimoniului și-a dovedit importanța. Totuși, chiar și în inima naturii, în orașe, peisaje culturale sau în ultimele locuri sălbatice ale Europei, nu există garanția succesului. La fel ca pescuitul, vânatul sau adunatul de ciuperci, neprevăzutul constituie o parte esențială din interes.

La final, suma micilor succese și eșecuri este cea care constituie ceea ce noi numim experiență. Iar aceasta ne face mai bogați.

*Interpretarea este o călătorie
de descoperire în domeniul emoției
și a creșterii intelectuale umane,
însă este greu de prevăzut momentul
în care interpretul poate
să spună cu încredere:
„Acum sunt în întregime
apt pentru sarcina mea.”*

Freeman Tilden

Dezvoltarea și îmbunătățirea unei discuții interpretative

În următoarele pagini puteți găsi:

- ⇒ foaie de lucru
- ⇒ foaie de exemple
- ⇒ foaie de evaluare

pentru o discuție interpretativă de aproximativ zece minute.

Completarea foi de lucru se poate face urmând pașii de mai jos; numerele din paranteze indică la care pagină din manual găsiți explicarea termenului subliniat:

1. Căutați un fenomen interesant (pp. 10 și 11) către un anumit subiect. (p. 22).
2. Dezvoltați o temă corespunzătoare fenomenului (pp. 14 și 15).
3. Selectați trei fapte (p. 14) legate de fenomen care susțin tema și au relevanță pentru participanți (p. 14).
4. Gândiți-vă care căi de acces (pp. 10 la 12) pot fi folosite să aducă faptele la viață.
5. Gândiți-vă cum pot fi implicați participanții prin întrebări deschise (p. 13) și prin recuzite (p. 17).
6. Gândiți-vă la formații corespunzătoare (p. 16) și unde oferă fenomenul o revelație interesantă (p.13).

Dacă discuția interpretativă face parte dintr-un tur cu ghid, foaia de evaluare poate fi folosită ca bază pentru sesiunea de evaluare împreună cu învățare între colegi (peer-coaching). Informații puteți găsi la p. 24.

Examenul este bazat pe foaia de evaluare. Completarea foi de lucru poate fi folositoare pentru cercetarea diferitelor elemente și pentru generarea de noi idei. Totuși, dialogul cu participanții este esențial iar faptele de pe listă nu contează și atâta timp cât tema este clară, nu toate ideile trebuie puse în valoare.

Mulți interpreți au descoperit că foaia de lucru le este de ajutor pentru a exersa. Dar nu vă agățați prea tare de ea. Discuția voastră interpretativă este o piesă de artă. Adăugarea prea multor părți ar putea să o strice.

Dezvoltarea
dialogului
interpretativ
foaie de lucru

Înșiruirea de evenimente nu este obligatorie și nu aveți nevoie să folosiți toate pietrele de temelie și întrebările deschise pe care le-ați pregătit. Important este să inițiați conversația cu participanții cât mai curând posibil. Iar în continuare ar trebui să urmați orice problemă ce va apărea. Dar întotdeauna să aveți în vedere tema.

Fenomenul	Subiectul	Tema (o frază completă care conține în acest caz o universalitate)		
Tema constituie „farul” către care vă îndreptați. Faptele dumneavoastră vă susțin tema și pot fi experimentate la fața locului.				
1. Faptul (ca și o frază)	Semnificația (trezește..)	Pietrele de temelie	Întrebările deschise	Așezarea/Recuzita
2. Faptul (ca și o frază)	Semnificația (trezește..)	Pietrele de temelie	Întrebările deschise	Așezarea/Recuzita
3. Faptul (ca și o frază)	Semnificația (trezește..)	Pietrele de temelie	Întrebările deschise	Așezarea/Recuzita

Fenomenul în această foaie de exemplu este un cireș bătrân care este subminat de un paltin înalt, pentru că fosta livadă este copleșită de o pădure autoînsămânțată.

Dezvoltarea dialogului interpretativ (foaie de exemplu)

Fenomenul	Subiectul	Tema (o frază completă care conține în acest caz o universalitate)
Pom fructifer amenințat	Schimbarea utilității terenului	Timpul a trecut peste acest cireș. (universalitate: schimbarea, izolarea)

Tema constituie „farul” către care vă îndreptați. Faptele dumneavoastră vă susțin tema și pot fi experimentate la fața locului.

1. Faptul (ca și o frază)	Semnificația (trezește..)	Pietrele de temelie	Întrebările deschise	Așezarea/Recuzita
Altădată livada ajungea până sus pe deal.	Respect pentru munca altora.	Descrierea, fotografia istorică	Unde se termina livada? Cât de greu a fost să se culeagă fructe?	Așezare didactică, folosirea fotografiei.

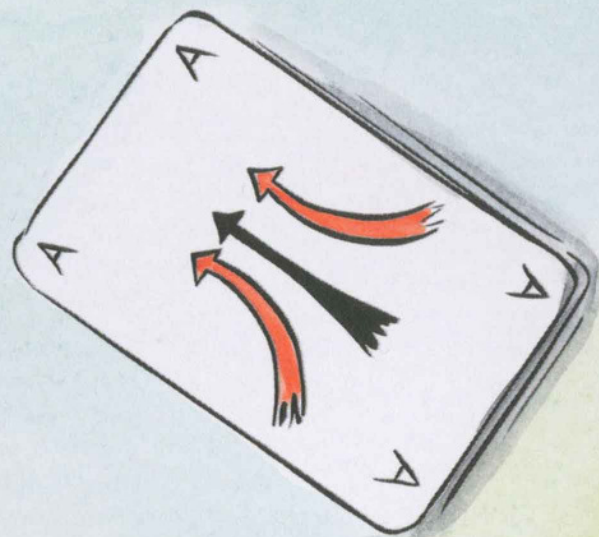
2. Faptul (ca și o frază)	Semnificația (trezește..)	Pietrele de temelie	Întrebările deschise	Așezarea/Recuzita
Arțarul anihilează cireșul.	Păreră de rău pentru cireș, venerația naturii	Schimbarea perspectivelor, analizare.	În ce fel diferă copacii unul de altul?	Așezare pentru sarcini individuale.

3. Faptul (ca și o frază)	Semnificația (trezește..)	Pietrele de temelie	Întrebările deschise	Așezarea/Recuzita
Fructele care au crescut aici au și fost folosite aici.	Înțelegerea contextului.	Povestirea (amintiri din copilărie)	De unde provin fructele? Care sunt (dez)avantajele?	Așezare pentru conferință.

Dezvoltarea dialogului interpretativ (foaie de evaluare)

Intenția fișei de evaluare este să sprijine procesul de învățare între colegi (*peer-coaching*). Nu este vorba despre marcare. Propunerile de evaluare ar trebui să fie transparente; comentariile trebuie să fie făcute cu atenție și lipsite de ambiguitate.

1. Prestația interpretului		0	+	++	+++	Comentarii
A fost interpretul/a entuziasmat/ă?						
Au fost remarcile interpretului/ei pe înțelesul tuturor?						
A fost interpretul/a credibil/ă și au fost toate informațiile oferite corecte?						
A reușit interpretul/a să-și transmită mesajele într-un mod convingător?						
A folosit interpretul/a exprimări verbale și corporale adecvate?						
2. Relevanța fenomenului		0	+	++	+++	Comentarii
A fost dialogul interpretativ axat pe fenomen?						
Au fost scoase în evidență calitățile unice ale fenomenului?						
Au putut fi probate toate informațiile la fața locului?						
A fost așezat bine grupul în relație cu fenomenul?						
S-a produs o revelație interesantă?						
3. Integrarea participanților		0	+	++	+++	Comentarii
Au fost toți participanții în permanență focusați pe subiect?						
A inclus dialogul experiențe de primă mână legate de fenomen?						
Au fost încurajate reacțiile participanților, de ex. prin întrebări deschise?						
Au avut participanții ocazia să povestească ceva din viața lor de zi cu zi?						
A reușit interpretul să valorifice contribuțiile venite de la grup?						
4. Urmărirea temei		0	+	++	+++	Comentarii
A existat o temă clară? Dacă da, atunci specificați cum a fost expusă.						
A ajuns în miezul problemei?						
Au fost și faptele și semnificațiile tratate în același mod?						
Au fost folosite diferite pietre de temelie?						
A încurajat în mod direct sau indirect dialogul interpretativ prezervarea patrimoniului?						

Ghizii își desfășoară activitatea în diferite locații de patrimoniu: în zone protejate și clădiri istorice, în muzee, grădini zoologice și grădini botanice. Scopul lor este să scoată patrimoniul nostru în evidență și să găsească modalități mai bune de a ne administra viitorul.

Acest manual se bazează pe experiența ghizilor din mai multe țări. El conține material pregătitor pentru examene în urma cărora puteți deveni ghid interpretativ certificat. Cele 40 de ore de curs pot fi furnizate fie printr-un seminar de sine stătător fie ca un modul al unui curs mai mare. În cadrul proiectului HeriQ, în momentul de față, noi supervizăm cursul în diferite țări din toată Europa. Pentru a asigura calitatea interpretării patrimoniului nostru European, noi încurajăm personalul tuturor locațiilor de patrimoniu natural și cultural să citească acest material și să ne răspundă cu sugestii pentru a-l putea îmbunătăți.

